

Årsmelding 2018

Tid for likestilling

INNHold

LIKESTILLINGSSENTERET (Stiftelsen Kvinneuniversitetet)	2
Visjon	2
Senteret tilbyr	2
Grunnlag og finansiering	3
Hovedsatsingsområder	3
MÅLRETTET INNSATS FOR LIKESTILLING	4
Målgruppe	4
Kunnskapsutvikling	4
Spredning av kunnskap	5
Likeverdige offentlige tjenester	5
Internasjonalt arbeid og samarbeid med Bufdir	5
BARN OG UNGES OPPVEKSTMILJØ	6
Les for meg – snakk med meg! (2018)	6
Trygg i eget uttrykk – jenter, gutter og alle andre (2016-2018)	7
En likeverdig skolehverdag for elever med funksjonsnedsettelse (2017-2018)	8
En likeverdig skolehverdag for alle – en kartlegging (2018)	9
Trygge voksne – trygge barn, nettverkssamling (2018)	9
Kurs og foredrag	10
SAMFUNNSUTVIKLING OG DELTAKELSE	11
Hvor går grensa? Hedmark fylkeskommune (2018-2019)	11
Likestillingsperspektiv i regionale planer? (2017-2018)	11
Foredrag, undervisning og arrangement	12
ARBEIDSLIV	13
Mentoropplæring (2018-2019)	13
Likestillingssertifisering av bedrifter i Agder (2017-2018)	13
HMX - kurs mot seksuell trakassering, og hersketeknikker	14
LIKEVERDIGE OFFENTLIGE TJENESTER	15
Kjønnsdelte hjelpemidler (2017-2019)	15
Kartlegging av CRPD (2017-2018)	15
Levekårsundersøkelse LHBT i Agder (2017-2018)	16
Trygg i egen seksualitet (2018)	16
VIP – Viktig interessant person (2018)	17

Foredrag, kurs og arrangement	18
INFORMASJONS-, PÅDRIVER- OG UTVIKLINGSARBEID	19
8. mars	20
Internasjonalt arbeid	20
Synlighet i media	20
Deltakelse på kurs og konferanser	23
Annen formidling	23
DRIFT OG ADMINISTRASJON	25
Ansatte	25
Rådets sammensetning og aktivitet	25
Styrets sammensetning og aktivitet	26
STYRETS årsrapport	27

Kvinneuniversitetet er en ideell stiftelse som ble opprettet i 1983. Siden 2008 har navnet *Likestillingssenteret* vært brukt på all utadrettet virksomhet.

Stiftelsen ledes av et styre med syv medlemmer. Styret velges av stiftelsens råd som består av fem medlemmer. Styret og rådet er sammensatt av personer med god kompetanse fra forskjellige fagområder og institusjoner. Stiftelsen holder til i Midtbyen skole og leier lokaler av Høgskolen i Innlandet.

VISJON

Likestillingssenteret har en visjon om *like muligheter for alle*, og arbeider for å fremme likestilling og motvirke diskriminering på grunnlag av kjønn, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, funksjonsevne, seksuell orientering, alder og etnisitet. Vi legger til grunn at et samfunn basert på likestilling og likeverd gir de beste mulighetene for den enkeltes livsutfoldelse og bidrar til en gunstig samfunnsutvikling.

Likestillingssenteret har en aktiv informasjons- og pådriverrolle og er en drivkraft for økt likestilling lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Likestillingssenteret skal:

- Være en pådriver for likestilling
- Bidra til formidling og utvikling av kunnskap om likestilling
- Bidra til utvikling og spredning av metoder og verktøy for praktisk likestillingsarbeid.

SENTERET TILBYR

Likestillingssenteret tilbyr:

- Oppdatert kunnskap og metoder for praktisk likestillingsarbeid.
- Nasjonal spisskompetanse på kjønnslikestilling, internasjonal erfaring og solid kunnskap som regionalt likestillingssenter.
- Verktøy og prosessledelse for integrering av likestilling i tjenester, personal, planverk og beslutningsprosesser i offentlige og private virksomheter.
- FoU-arbeid, foredrag, kurs og gjennomføring av konkrete tiltak i samarbeid med oppdragsgiver.

GRUNNLAG OG FINANSIERING

Likestillingssenteret mottar grunnfinansiering fra Stortinget i Prop. 1 S, Kap.871, post 73. Til-delingsbrevet mottas fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. I tillegg mottar vi prosjekt-finansiering gjennom tilskuddsmidler, anbudsoppdrag og enkeltoppdrag.

Grunntilskuddet dekker utgifter til:

- Driftskostnader (husleie, strøm, administrasjon etc.)
- Å opprettholde og utvikle et kompetansemiljø
- Å utvikle prosjekter, metoder og verktøy
- Pådriverarbeid med foredrag, kurs, veiledning og svare på høringer
- Mediearbeid (kronikker, nyhetsbrev, hjemmeside m.m.)
- Forankringsarbeid for utvikling og samarbeid
- Internasjonalt samarbeid og besøk
- Enkeltoppdrag fra Bufdir innenfor definert kostnadsramme

Vi har mange ulike samarbeidspartnere som departement, direktorat, fylkesmenn, fylkeskom-muner, kommuner, frivillige organisasjoner, arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner, forskningsinstitusjoner, øvrige likestillingssentre og bedrifter.

HOVEDSATSINGSOMRÅDER

Prosjekter og oppdrag som Likestillingssenteret initierer eller påtar seg skal i første rekke relateres til følgende områder:

Barn og unges oppvekstmiljø

Samfunnsutvikling og deltakelse

Arbeidsliv

Likeverdige offentlige tjenester

MÅLRETTET INNSATS FOR LIKESTILLING

I Norge er likestillingsintegrering vedtatt som en nasjonal strategi hvor oppfølgingen er myndighetenes ansvar. Likestillingssenterets støtter opp om, og bidrar til at regjeringens mål blir fulgt opp. Vi gjennomfører tiltak i overensstemmelse med handlingsplaner og strategier på områder som vold og overgrep, universell utforming, hatefulle ytringer, seksuell helse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Likestillingssenteret bidrar til bevisstgjøring og refleksjon som over tid innebærer endringer i holdninger og et mer likestilt samfunn.

MÅLGRUPPE

Likestilling er en grunnleggende verdi og et virkemiddel for å bidra til et bedre samfunn. For å få til dette må vi alle ha kunnskap om likestillingsutfordringene og sette i gang tiltak basert på denne kunnskapen. For å oppnå resultater må det et kontinuerlig og målrettet arbeid til, som går på tvers av faggrenser og diskrimineringsgrunnlag.

I alle våre aktiviteter har likestillingssenteret en bred målgruppe. Primærmålgruppa er ofte ansatte i ulike virksomheter. Utgangspunktet er hvordan de i utøvelsen av sine arbeidsoppgaver kan bidra til ikke-diskriminering og likestilling, samt hvordan de skal gå frem for å oppfylle retningslinjer og lovpålagte krav innenfor likestillingsfeltet. Vi tilrettelegger for at de ansatte skal *gjøre* likestilling. De ansatte oppnår en likestillingskompetanse som de benytter i sine arbeidsoppgaver mot de som mottar tjenesten (eleven, bruker, pasienten, deltaker, kunden m.m). I tillegg vil den ansatte også være i kontakt med kollegaer og nettverk til tjenestemottaker som også indirekte eller direkte blir en målgruppe, og på lang sikt nås store deler av befolkningen.

KUNNSKAPSUTVIKLING

Gjennom forskning, utredninger, kartlegginger, analyser, kurs, konferanser, utviklingsnettverk med mer, er Likestillingssenteret med på å utvikle kunnskap på likestillingsfeltet. Vi utvikler prosjekt innenfor flere fagfelt og dekker flere diskrimineringsgrunnlag. Vår brede prosjektportefølje er basert på et omfattende utviklingsarbeid for å iverksette tiltak som sprer kunnskap om kjønn og interseksjonalitet. Vi er med på å sette likestilling på dagsorden i ulike fora og utvikler metoder og verktøy for å inkludere et bredt likestillingsperspektiv i ulike virksomheter.

En gjennomgående metode i vårt arbeid er normkritikk. Gjennom normkritisk arbeid settes søkelyset på ubevisste holdninger og forventninger som er med på å skape diskriminering. Metoden bidrar til refleksjon og fører til endringer av holdninger og praksis. Metoden kan benyttes i de fleste sektorer og bidra til en ikke-diskriminerende praksis.

For å kunne tilby gode og målrettede tilbud evaluerer vi våre tiltak. Tilbakemeldinger fra kurs vi holder er gode. Vi mottar også mange forespørsler om å holde kurs, spesielt på barnehagefeltet. I 2018 har våre fokusområder vært rettet mot ansatte i barnehage med tema «trygg i eget uttrykk» samt hvordan snakke med barn om vold og overgrep. Vi har også hatt økt fokus på mennesker med utviklingshemmede og temaene seksualitet og forebygging av overgrep.

SPREDNING AV KUNNSKAP

Gjennom våre aktiviteter, som kurs, foredrag og arrangement, sprer vi kunnskap om likestilling. I tillegg har vi en aktiv informasjons- og pådriverrolle for kunnskap og bevissthet om likestilling og hvordan hindre diskriminering og fremme gode livsvilkår. Gjennom veiledere og tipshefter gir vi konkrete tips og verktøy om hvordan integrere et likestillingsperspektiv. Slik bidrar vi til å endre holdninger og bryte ned fordommer over tid.

Gjennom vårt informasjonsarbeid gjør vi kunnskap om likestilling tilgjengelig. Vi er en synlig og profilert aktør gjennom vår nettside, samt sosiale medier som Facebook og Instagram. I 2018 har vi i tillegg sent ut 11 nyhetsbrev, skrevet 13 kronikker og leserinnlegg, og fått 31 medieomtaler. Også i 2018 har vi utarbeidet til sammen 9 LS-info, som på en kortfattet og målrettet måte synliggjør Likestillingscenterets virksomhet.

I 2018 har i overkant av 3600 personer deltatt på våre kurs, arrangement eller vært på konferanser hvor vi har holdt innledninger. Vi mener at vårt arbeid er en øyeåpner for mange.

LIKEVERDIGE OFFENTLIGE TJENESTER

Ett av våre hovedsatsingsområder er likeverdige offentlige tjenester. Ofte ser ikke de ansatte selv at deres praksis faktisk kan føre til diskriminering og ulikebehandling. Gjennom vårt arbeid synliggjør vi hvordan likestilling gir likeverdige tjenester av god kvalitet. Vi skaper en kultur for å gjøre likestilling i praksis på alle samfunnsområder og typer av virksomheter.

Ved å holde kurs for ansatte i barnehage, skole og helsetjenester for barn og unge, bidrar dette til å styrke barn og unges muligheter til en likeverdig personlig utvikling og gir gode og trygge oppvekstvilkår. De ansatte får en ny forståelse for hvordan heteronormativiteten, tokjønnsmodellen, usynlig funksjonshemming og de som bryter med normen eller er utsatt for omsorgssvikt må bli sett og ivaretatt. Slik bidrar vi til at barn og ungdom lettere kan bryte med stereotype kjønnsroller, utvide sitt handlingsrom og ta utradisjonelle utdannings- og yrkesvalg.

INTERNASJONALT ARBEID OG SAMARBEID MED BUFDIR

Norge er et av verdens mest likestilte land. Vår kunnskap om norsk likestilling kan derfor også være en eksportvare. I 2018 har vi holdt innlegg om deltagelse til besøk fra de Baltiske land, samt holdt workshop for EFTA i Brussel om seksuell trakassering og hersketeknikker.

Som en del av oppgavene i tildelingsbrevet fra Bufdir har Likestillingscenteret deltatt i utarbeiding av en sertifiseringsordning for likestillingsarbeid, Likestilt arbeidsliv i Agder. I samarbeid med KUN har vi pilot-sertifisert 15 virksomheter. Vi har også arrangert tilbud for videregående skoler sammen med Stop Hatprat, og arrangert en temakveld om utenforskap.

Barn og unges oppvekstmiljø er et viktig innsatsområde for å skape et mer likestilt samfunn. Reproduksjon av stereotype kjønnsroller starter allerede før barnet er født og fortsetter gjennom hele oppveksten. Dagens oppvekstmiljø preges av trange normer om å være gutt eller jente på «rett» måte – dette vil vi endre.

LES FOR MEG – SNAKK MED MEG! (2018)

Med midler fra Kompetansesenter for kriminalitetsforebygging har Likestillingscenteret i samarbeid med Hamar interkommunale krisesenter utviklet og gjennomført 4 kompetansehevende kurs for barnehageansatte i Hedmark.

Formålet med kursene har vært å gi deltagerne økt kunnskap om vold og overgrep, hvordan forebygge og oppdage vold og overgrep mot barn, samt bidra til økt handlingskompetanse i møte med utsatte barn.

Kurset har gitt kunnskap om vold i nære relasjoner, voldsutsatte barn, samtaleverktøy som blant annet barnebøker, informasjon om det lokale hjelpeapparatet, samt innføring i beredskapsplaner og hvor man kan få mer informasjon. Følgende kurs er avholdt:

Dato	Sted	Antall Deltakere
18. september	Hamar	18
18. oktober	Hamar	28
1. november	Elverum	32
6. november	Rena	16

«Veldig konkret og nyttig informasjon. Kurset burde vært obligatorisk for alle som jobber med barn.»

Kursdeltaker

Evaluering av kursene viser at deltagerne opplevde kurset som lærerikt og nyttig, og at dette er et kurs det er stort behov for. I evalueringen fikk vi i snitt totalt en skår på 4,7 på en skala opp til 5. På spørsmålet om hvor nyttig deltagerne opplevde fagdagen fikk vi i snitt 4,9 poeng. Samtlige deltagerne med unntak av en ville anbefale kurset til andre. Flere kommenterer at de har fått kunnskap om vold i nære relasjoner og konkrete tips på hva de kan gjøre og hvilke verktøy de kan bruke i samtaler med barn.

TRYGG I EGET UTRYKK – JENTER, GUTTER OG ALLE ANDRE (2016-2018)

Likestillingssenteret og Stensveen ressurscenter utviklet i 2016 et dagskurs for ansatte i barnehager om kjønn, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og seksuell orientering, med støtte fra Helsedirektoratet. I 2016 gjennomførte vi ett pilotkurs, mens vi i 2017 kjørte ni kurs over hele landet med 550 deltakere. I år har vi gjennomført 6 kurs med 290 deltakere.

Hovedmålet med kurset er å øke kunnskapsnivået for barnehageansatte om kjønn, kjønnsidentitet, seksuell orientering, kropp og seksualitet. Kurset skal bidra til at barna får et best mulig utgangspunkt for et trygt seksualliv og en trygg kjønnsidentitet. En viktig del av kurset består av diskusjoner og forskjellige øvelser som utfordrer tankesett, verdier og holdninger knyttet til kjønn, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, seksuell orientering, kropp og seksualitet. Økt kunnskap om disse områdene kan bidra til å skape et mer inkluderende læringsmiljø som forebygger diskriminering, mobbing, og fremmer god seksuell helse. Følgende kurs er gjennomført:

Dato	Sted	Antall deltakere
26. september	Sarpsborg	86
4. oktober	Tromsø	104
24. oktober	Stavanger	30
14. november	Vest Agder, Lyngdal	26
15. november	Aust Agder, Brokelandsheia	19
21. november	Tønsberg	25

Evalueringsene av kursene viser at deltagerne opplevde kurset som relevant, nyttig og lærerikt og at de har fått økt kunnskap. I evalueringen fikk vi i snitt 4,6 poeng på en skala opp til 5 poeng på spørsmålet om hvor nyttig deltagerne opplevde fagdagen. På spørsmålet om de hadde fått økt kunnskap var snittet 4,5. Mange uttrykker at kurset er spennende, med en god blanding av forelesninger, diskusjon, filmer og bilder.

«Veldig bra kurs. Jeg lover at denne kompetansen skal utgjøre en forskjell for barna i vår barnehage.»

kursdeltager

Høsten 2018 gjennomførte vi intervjuer med seks pedagoger som tidligere har deltatt på kurs. Intervjuene med kursdeltakere viser at samtlige informanter opplevde kurset som nyttig, og flere forteller at kurset gjorde de ansatte bevisste på språkbruk og hvordan de snakker mer inkluderende med barn. Informantene ga flere eksempler på hvordan de ansatte unngår å dele inn i jenter og gutter når de tilbyr barna aktiviteter, og hvordan ansatte har et økt fokus på å se barnet som individ og gi rom for forskjellighet i barnehagen. Flere informanter hadde benyttet seg av metoder og øvelser fra kurset. Samtlige ønsket imidlertid mer materiell for å styrke og støtte det videre arbeidet med likestilling i barnehager.

Blant utfordringer de ansatte møter på i arbeidet med likestilling i barnehagen, nevner flere informanter at enkelte foresatte har negative holdninger til lek som utfordrer kjønnsnormene, eksempelvis når gutter kler seg i kjole. Samtlige informanter kunne tenke seg materiell eller økt kursing som hjelp i å møte skepsis blant foresatte og sørge for at foresatte spiller på lag i likestillingsarbeidet. Flere informanter uttrykket også et behov for at hele personalgruppa deltar på kurs, da det er avgjørende at alle i personalet har samme kunnskap og bevissthet og kan jobbe sammen for å sørge for at barna har rom til å uttrykke seg fritt på en trygg måte. Vi opplever dermed at kursene vi tilbyr bidrar til en positiv praksisendring i barnehagene, og ser samtidig et fortsatt behov for å kurse og bistå barnehagene i likestillingsarbeidet.

EN LIKEVERDIG SKOLEHVERDAG FOR ELEVER MED FUNKSJONS- NEDSETTELSER (2017-2018)

I 2015 fikk Likestillingssenteret midler fra Bufdir til å utvikle og holde workshop, primært for rådgivere i skolen. Temaet var barrierer som elever med ulike funksjonsnedsettelse møter i skolen og hva som kan gjøres for å skape et likeverdig skoletilbud. Formålet er å redusere barrierene slik at elever med funksjonsnedsettelse kan ta høyere utdanning på lik linje med andre elever. I 2016 utviklet vi et nettkurs for lærere, rådgivere og skoleledere med samme formål.

I 2018 har vi i samarbeid med Funkibator utviklet og gjennomført en pedagogisk aktivitetsdag for elever i tre ungdomsskoler i Oppland. Tiltaket søker å øke kunnskapen og bevisstheten rundt funksjonsmangfold, tilgjengelighet og universell utforming, ved å engasjere elever i aktivitet, øvelser og foredrag. I tillegg til et undervisningsopplegg for elever, tilbyr vi et kompetansehevende mini-foredrag for skoleansatte og vi gjennomfører en kartlegging av skolens fysiske utforming. Slik bistår vi skolene i arbeidet for å sikre tilgjengelighet og likeverdig opplæring. Ved at ansatte og elever får kunnskap om hvilke barrierer som finnes, øker sannsynligheten for at det kan det skje både holdningsendringer og praksisendringer som kan bidra til å fjerne barrierer. I så måte, kan vårt tiltak bidra til å sikre at flere elever med nedsatt funksjonsevne opplever en mer inkluderende skolehverdag. Ved å synliggjøre funksjonsmangfold kan vi bidra til å skape økt rom for å være forskjellige, hvilket kommer alle elever til gode.

Dato	Sted	Antall deltakere
20. april	Biri ungdomsskole	60
26. april	Sør-Fron ungdomsskole	38
7. mai	Dovre Ungdomsskole	45

Skolebesøkene fikk positiv omtale i lokalavisene Vigga og Dølen, samt at Torstein Aanekre i Funkibator ble intervjuet av NRK Hedmark og Oppland. I etterkant av skolebesøkene har vi presentert våre erfaringer hos Norges handikapforbund, og jobber nå med å utvikle nye samarbeidsprosjekter.

EN LIKEVERDIG SKOLEHVERDAG FOR ALLE – EN KARTLEGGING (2018)

Med midler fra Bufdir har vi gjennomført en kartlegging av tilgjengelighet og universell utforming ved tre ungdomsskoler i Oppland. Rapporten ser på skjæringspunktet mellom lovpålagte oppgaver og ulike hindre for å oppfylle oppgavene, slik skoleansatte opplever det. Gjennom kvalitative gruppeintervju med skoleansatte, deriblant skoleledelse og lærere, samt kartlegging av den fysiske utformingen på ungdomsskolene, belyser rapporten utfordringer som kan være til hinder for å oppnå likeverdig opplæring for personer med nedsatt funksjonsevne.

Kartleggingen viser at skolene oppfyller størsteparten av kravene til fysisk utforming, samtidig som en del av kravene til universell utforming ikke oppfylles. Manglene inkluderer eksempelvis lite tydelig skilting, manglende automatiske døråpnere, manglende teleslynge i enkelte klasserom og i resepsjon, samt høye dørterskler og trinn.

Intervjuene med rektorer og lærere viste at skoleansatte jobber kontinuerlig med det psykososiale miljøet for å ivareta elevenes trivsel. Det blir gitt tett oppfølging til elever med tilretteleggingsbehov, og skolene benytter seg av samarbeid med andre kommunale etater. Intervjuene viste samtidig en tendens til at skolenes arbeid med tilgjengelighet i stor grad initieres i forbindelse med at en elev eller ansatt med nedsatt funksjonsevne starter ved skolen, og at skolene i mindre grad tematiserte tilgjengelighet og universell utforming på generell basis. I så måte fant vi en viss ad hoc-tilnærming i skolenes arbeid for inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne. At tiltak må gjøres ad-hoc er blir nærmest uunngåelig når skolen ikke er universelt utformet. Dette gir merarbeid for skoleansatte, og det kan i verste fall oppleves som belastende for elever med nedsatt funksjonsevne. Dette understreker viktigheten av universell utforming.

Intervjuene fortalte oss også at elevmiljøene ved skolene stort sett oppfattes som positive, men at det tidvis forekommer nedsettende og funksjonsdiskriminerende ordbruk blant elevene. Informantene fortalte også anekdoter om at enkelte elever med mindre synlig nedsatt funksjonsevne ikke ønsket å være åpen om dette til medelever. Sett i sammenheng tegnes et bilde av at det å ha nedsatt funksjonsevne kan være sårt og utfordrende som følge av negative holdninger og sosiale barrierer i omgivelsene på skolen.

TRYGGE VOKSNE – TRYGGE BARN, NETTVERKSSAMLING (2018)

Med midler fra Bufdir har vi høsten 2018 gjennomført tre nettverkssamlinger for 24 ansatte i barnehager og helsestasjoner i Hedmark. Målet er at barn som er utsatt for vold og overgrep i nære relasjoner møter trygge voksne som har kunnskap om vold i nære relasjoner og hvordan vold kan forebygges, oppdages, og hva de kan gjøre hvis et barn er utsatt.

Nettverkssamlingene ble holdt med en måneds mellomrom, hvor eksterne fagpersoner innledet om temaene voldsutsatte barn, normal seksualitet hos barn, samt seksuelle overgrep. Deltakerne fikk også opplæring i metoder og samtaleverktøy for å snakke med barn om vanskelige tema med særlig fokus på barnebøker. På samlingene arbeidet deltagerne i grupper med oppgaver og praktiske øvelser. Deltakerne har fått innføring i normkritiske perspektiver på kjønn og annen

bakgrunn, noe som kan gjøre det lettere å fange opp barn som er utsatt for vold uavhengig av bakgrunn.

«Svært viktig tema som alle burde ha god kompetanse på! Meget kompetente forelesere, som har mange erfaringer å formidle og gode tips. Positivt med mye materiell, eksempelvis barnebøker.»

Kursdeltaker

I evalueringsskjemaene viser deltagerne at de opplevde nettverkssamlingene som relevante, nyttige og lærerike. På spørsmålet om hvor nyttig deltagerne opplevde samlingene fikk vi i snitt 4,6 poeng på en skala opp til 5. Samtlige deltagere vil anbefale andre å delta på tilsvarende nettverk.

KURS OG FOREDRAG

Likestillingssenteret tilbyr ulike kurs og foredrag og avholder arrangement som ikke nødvendigvis har direkte tilknytning til pågående prosjekter. I år har vi holdt 10 ulike kurs, foredrag og arrangement under temaområdet barn og unges oppvekstmiljø.

Dato	Tema og sted	Antall
2. januar	Barn ulike og unike, Kristiansand	60
7. februar	Trygg i eget uttrykk, Kristiansand	30
19. februar	Barn ulike og unike, Alvdal	15
18. april	Barn ulike og unike, Grue	25
3. mai	Seksuell trakassering og overgrep, innlegg på seminar for SRHR nettverket på stortinget	34
22. mai	Barn ulike og unike, Rena	16
24. mai	Bevisste utdanningsvalg, Fevik	24
6. juni	Trygg i eget uttrykk, innlegg på jubileumskonferanse Senter for likestilling 10 år	15
20. oktober	Har du menser eller!? Workshop for Ungdommens fylkesting Hedmark, Elverum	10
2. november	Kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg, innlegg for UngIDag utvalget	10

Likestilling er en menneskerettighet og demokratisk grunnverdi. Alle skal, uavhengig av sin bakgrunn, ha like muligheter til samfunnsdeltakelse.

Likestillingssenteret jobber derfor med å legge til rette for at alle skal få sin stemme hørt!

HVOR GÅR GRENSA? HEDMARK FYLKESKOMMUNE (2018-2019)

Med midler fra Hedmark Fylkeskommune har vi utviklet et undervisningsopplegg om seksualitet, samtykke og grensesetting til elever i videregående skole i Hedmark. Undervisningen vil gjennomføres våren 2019. Workshopene skal gi kunnskap og bevissthet om samtykke og kommunikasjon, lovverket knyttet til seksuelle krenkelsers og seksualitet i sosiale medier. Workshopen skal samtidig ha fokus på positiv seksualitet og et mangfold av seksuelle praksiser og identiteter. Ved hjelp av varierte undervisningsmetoder, foredrag, øvelser, filmklipp og diskusjon, inviteres elevene til å reflektere rundt ulike forventninger til kjønn, seksualitet og grensesetting. Prosjektet har vært under utvikling høsten 2018, og Ungdommens Fylkesting i Hedmark har gitt verdifulle innspill i arbeidet.

LIKESTILLINGSPERSPEKTIV I REGIONALE PLANER? (2017-2018)

Oppland fylkeskommune har arbeidet med å utvikle nye regionale planer for kompetanse, samferdsel og næringsliv. Det er oppnevnt en felles styringsgruppe for utarbeidelsen av de tre regionale planene, med tilhørende tre arbeidsgrupper. Styringsgruppen ønsket likestilling og inkludering som gjennomgående perspektiv i alle planene. Likestillingssenteret har gjennom møter, utviklingsverksted og høringsinnspill gitt tilbakemeldinger, råd og veiledning for å sikre likestillingsperspektivet.

Vi har også gitt innspill til utarbeidelse og oppfølging av Ungdomsstrategien til Oppland fylkeskommune gjennom utviklingsverksted for arbeidsgruppa og en workshop for Ungdommens fylkesting.

I tillegg har vi kartlagt kjønnsdelt statistikk på ledernivå i Oppland for de største private næringsvirksomhetene, regional stat og kommuner. Funnene fra kartleggingen viser at Oppland både er bedre enn gjennomsnittet i Norge men også dårligere på kjønnsbalanse.

Privat næringsliv i Oppland er svært mannsdominert. Menn leder 86% av de undersøkte selskapene, og hele 95% av styrelederne er menn (tall fra topplederbarometeret er henholdsvis 92% og 88%).

Regional stat er den virksomhetstypen med best kjønnsbalanse hvor 44% av foretakene ledes av en kvinne og kjønnsbalansen i toppledergruppene er 47% kvinner. Tallene skjuler store variasjoner avhengig av type foretak. Vi finner foretak med andel kvinner fra 38% til 75%. I stor grad speiler og bekrefter dette det kjønnsdelte arbeidsmarkedet.

I kommunene er 18% av rådmennene i Oppland kvinner, mot 30% i landet for øvrig. Oppland kan sies å ligge ti år etter utviklingen for landsgjennomsnittet! Toppledergruppene har derimot en jevnere kjønnsbalanse med 48% kvinner. Kjønnsfordelingen i kommunestyre og fylkesting samsvarer med landet som helhet hvor 40% i Oppland og 30% på landsbasis er kvinner. Andelen kvinner som er ordførere i Oppland er 22% mot 28% på landsbasis.

FOREDRAG, UNDERVISNING OG ARRANGEMENT

Også innenfor området samfunnsutvikling og deltagelse tilbyr vi ulike kurs og foredrag, får forespørsler og gjennomfører ulike tiltak.

Dato	Tema og sted	Antall
12. mars	Besøk av Familie og kulturkomiteen	14
6. april	Likestillingsperspektiv på medvirkning, Jubileumsfeiring til Ungdommens fylkesting i Hedmark, Ringsaker	60
19. april	Om normkritikk og nedsatt funksjonshemmede, workshop for rådene for personer med nedsatt funksjonsevne i Oppland, Hafjell	30
3. mai	Om normkritikk og samfunnsutvikling, workshop på eldrerådskonferanse i Oppland, Biri	39
4. mai	Speil, speil på veggen der..., innlegg på Kvinnekonferansen til Arbeiderpartiet i Innlandet, Ringsaker	62
3. juni	Mangfold og integrering - normer og verdier vi tar for gitt, appell Stoppested verden, Hamar	40
5. september	Likestillingsanalyse av styringsdokumenter, forelesning Høgskolen Innlandet, Hamar	44
2. oktober	Føler du tilhørighet? - en sofasamtale mellom Camara Lundestad Joof og Phung Hang, Hamar	69
2. oktober	Stopp hatprat, workshop med elever fra videregående skoler	100
23. oktober	Sykurs for innvandrerkvinner, samarbeid med Frivillighetssentralen på Hamar	7

Statistikk viser et arbeidsmarked som ikke er likestilt, og dette ønsker vi å gjøre noe med. Målet er at alle kjønn, uavhengig av nasjonalitet og etnisk opphav, religion og livssyn, hudfarge, politisk syn, seksuell orientering, funksjonsevne eller alder, skal ha like muligheter og rettigheter i arbeidslivet.

MENTOROPPLÆRING (2018-2019)

Likestillingssettret har gjennom mange år opparbeidet en betydelig kompetanse om mentoring. Som et ressurscenter for mentoring gir vi veiledning og holder foredrag for virksomheter som ønsker å opprette et mentortilbud, samt at vi holder opplæringskurs i fem moduler for mentorer og adepter. Veiledning og foredrag er ofte gratis, mens vi tar betalt for opplæringsmodulene.

I 2018 har vi hold tre kursdager for mentorer og menteeer i mentoropplegget til Molde Voksenopplæring. Formålet med kursene er å styrke mentor og mentee til å få fullt utbytte av sin mentorrelasjon. Mentoropplæringen følges opp og avsluttes i 2019.

LIKESTILLINGSSERTIFISERING AV BEDRIFTER I AGDER (2017-2018)

Som en del av oppgavene i tildelingsbrevet fra Bufdir har Likestillingssettret sammen med andre aktører bistått Vest-Agder fylkeskommune med å utarbeide en sertifiseringsordning for virksomheter som jobber med likestilling. I 2017 bisto vi i utvikling av indikatorer og veileder. I samarbeid med KUN har vi i 2018 gjennomført en pilot-sertifisering av 15 virksomheter.

Virksomhetenes evaluering av sertifiseringsmøtene var veldig god. Både møtelengde, form og agenda fikk gode skår og tilbakemeldinger, det samme fikk sertifisørenes forberedelser, kompetanse, oppfølgingsspørsmål, råd og profesjonalitet.

«Selve sertifiseringsmøtet er det som har fungert best.»

«Sertifisørene kom med relevante spørsmål og innspill til forbedringsarbeidet vårt i møtet. De var godt forberedt og hadde satt seg inn innrapporteringen vår.»

Evaluering fra bedrifter

HMX - KURS MOT SEKSUELL TRAKASSERING, OG HERSKETEKNIKKER

I samarbeid med KUN, Reform og Senter for likestilling har vi utarbeidet HMX, et kurs mot seksuell trakassering. Målgruppa for kurset er arbeidsliv og organisasjoner og kan holdes for hele arbeidsplassen, ledelsen, HR avdeling og tillitsvalgte. Kurset tilpasses virksomheten og kan vare fra to timer til en hel dag. Kurset inneholder:

- Gjennomgang av lovverk, roller og normer
- Identifisere risikosituasjoner og risikogrupper
- Enes om klare grenser og varslingslinjer
- Skape et tryggere arbeidsmiljø

Kurs vi har holdt om tematikken i 2018:

Dato	Tema og sted	Antall
10. februar	#Metoo for UFT, workshop om seksualitet og grensesetting	23
8. mars	Innledning om #metoo på Kvinnedags-pizza arrangert av Hamar SV	32
26. juli	Forebygge seksuell trakassering, workshop på SUs sommerleir på Utøya	24
4. oktober	Gender Equality and Sexual Harassment, Workshop for EFTA i Brussel	52
25. oktober	Hersketeknikker, workshop for Utdanningsforbundet Oslo	26
26. november	Hvor går grensa? Seksuell trakassering, roller og grenser, foredrag under LO-konferanse på Hamar	35

LIKEVERDIGE OFFENTLIGE TJENESTER

Likeverdige tjenester betyr at alle har tilgang til tjenester av like god kvalitet som er tilpasset det enkelte menneskets behov.

Fordommer og holdninger kan føre til en ubevisst praksis hvor tjenestene ikke er likeverdige. Det er behov for kompetanseheving og refleksjon for at tjenestene som gis er likeverdige.

KJØNNSDELTE HJELPEMIDLER (2017-2019)

Likestillingssenteret har fått midler fra Bufdir til gjennomføring av et treårig prosjekt for kartlegging av tildeling av hjelpemidler til mennesker med funksjonsnedsettelse. Målet med prosjektet er å avdekke hvorvidt det forekommer forskjeller i tildeling av hjelpemidler basert på kjønn, alder og bosted. Ved gjennomføring av prosjektet samarbeider vi med Østlandsforskning og NAV Styringsenheten.

I prosjektet er det gjennomført ti fokusgruppeintervjuer med fastleger, fysioterapeuter, ergoterapeuter, saksbehandlere og andre relevante aktører fra to kommuner, spesialisthelsetjenesten og to hjelpemiddelsentraler. Intervjuene ble gjennomført i forkant og etterkant av statistiske analyser av over 800 000 tildelte hjelpemidler i 2017. Dataene er fra både utlån og personlige hjelpemidler. Arbeidsoppgavene i 2018 har vært å gjennomføre intervjuer og analyser. Analysene er blitt gjennomført i samarbeid med Østlandsforskning, og rapporten ferdigstilles våren 2019.

KARTLEGGING AV CRPD (2017-2018)

Likestillingssenteret, KUN og Senter for likestilling fikk høsten 2017 oppdrag fra Bufdir om å undersøke kommuner og fylkeskommuners kunnskap om og bruk av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Vi gjennomførte en kartlegging der utvalgte kommuner og fylkesmenn ble intervjuet. I tillegg gjennomførte vi en dokumentanalyse av sentrale styringsdokument for de utvalgte kommuner og fylkesmannsembeter.

Tittelen på rapporten “Ukjent verktøy” oppsummerer funnene i kartleggingen. Samlet sett er det i liten grad omfattende detaljkunnskap om CRPD på kommunenivå i Norge i dag. Våre informanter anser likevel CRPD som et nyttig verktøy for å kunne ha en helhetlig tilnærming for å sikre rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, samt øke bevisstheten om inkludering og tilrettelegging generelt.

LEVEKÅRSUNDERSØKELSE LHBT I AGDER (2017-2018)

På oppdrag fra Kristiansand og Arendal kommune og Aust- og Vest-Agder fylkeskommune har Østlandsforskning og Likestillingssenteret gjennomført en undersøkelse om levekår til lesbiske, homofile, bifile og transpersoner i Agder. Rapporten *Skeiv i Agder* ble ferdigstilt august 2018.

Funnene viser at en stor andel blant lhbt-personer i Agder sliter med fysiske og psykiske helseplager. Hver tredje respondent i undersøkelsen har hatt redusert arbeidsevne på grunn av psykisk uhelse det siste året. Skeive i Agder har i større grad enn den øvrige skeive befolkningen i Norge forsøkt å ta sitt eget liv. Undersøkelsen har vist at spesielt transpersoner og bifile kvinner sliter med psykisk helse og er sterkt påvirket av dette. Mer forskning på området er avgjørende for å forstå hvorfor disse gruppene sliter mer enn andre, men manglende kunnskap og forståelse i befolkningen pekes ut som mulige forklaringer.

Majoriteten av respondentene oppgir at de ikke har vært utsatt for diskriminering, trakassering, vold eller trusler. I intervjuene kom det imidlertid fram at informantene har en tendens til å undergrave alvorlighetsgraden i hendelser som kan defineres som diskriminering og trakassering. Tilsynelatende opplever informantene det ikke som en selvfølge at skeive identiteter likestilles med heterofile, men at de slår seg til ro med at homonegative holdninger eksisterer.

Mange av respondentene opplever kompetansen om kjønn og seksualitetsmangfold i helsevesenet som dårlig. Dette påvirker deres helsetilbud og bryter med grunnprinsippet om offentlige likeverdige tjenester uavhengig av kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og seksuell orientering. Manglende kompetanse kan også føre til negative holdninger, ubevisst diskriminering og trakassering av skeive på skole/studiested og arbeidsplasser.

Rapporten ble presentert for bystyrene i Kristiansand og Arendal, samt i et åpent møte i forbindelse med Skeive Sørlandsdager i august. Rapporten fikk medieomtale i blant andre NRK Sørlandet, Agderposten, Framtida, Fædrelandsvennen og Lillesands-Posten.

TRYGG I EGEN SEKSUALITET (2018)

Likestillingssenteret har fått midler fra Helsedirektoratet for å utvikle og gjennomføre fagdager om seksuell helse for ansatte som jobber med mennesker med utviklingshemming. Fagdagene ble utviklet i 2017 i samarbeid med Hamar kommune. Målsettingen med fagdagen er å gi mennesker med utviklingshemming en god seksuell helse og forebygge seksuell trakassering og overgrep mellom og overfor utviklingshemmede. Dette gjøres gjennom økt kunnskap til ansatte.

Metoder og utviklingen av innholdet tar utgangspunkt i vårt kurs «Trygg i eget uttrykk» som er for ansatte i barnehagen. I tillegg bruker vi metoder og teknikker fra VIP programmet i Eskilstuna kommune. VIP er et voldsforebyggende program for mennesker med utviklingshemming i Sverige.

Det er i 2018 avholdt 8 fagdager:

Dato	Sted	Antall deltakere
13. mars	Ringsaker	32
19. september	Kongsvinger	24
11. oktober	Eidskog	32
6. november	Kristiansund	24
7. november	Kristiansund	26
14. november	Grobunn, Stange	20
5. desember	Alta	24
6. desember	Alta	21

«Et godt faglig innhold med verdifull refleksjon og erfaringsutveksling».

Kursdeltaker

Erfaringene vi har gjort oss er at dette er et kurs det er stort behov for i helse-Norge. Det har blant annet bidratt til å sette søkelys på en sårbar gruppe som mange glemmer har rett til en seksualitet, samtidig som svært mange med intellektuell funksjonsnedsettelse opplever vold og overgrep. Tilbakemeldingene fra deltakerne har vært positive og mange opplever at dette er et tema de ikke har tenkt over. I evalueringen fikk vi i snitt totalt en skår på 4,5 på en skala opp til 5. Flere kommenterer at de har fått utvekslet erfaringer og ikke minst fått bedre kjennskap til hvordan de skal oppdage, varsle og håndtere eventuelle saker.

VIP – VIKTIG INTERESSANT PERSON (2018)

Alle har rett til en trygg seksualitet fri for vold, tvang og overgrep uansett funksjonsevne. VIP (Viktig Interessant Person) er et voldsforebyggende program som skal gi personer med utviklingssevne bedre evne til å forstå egne følelser, evne til å sette grenser og forstå hva som er vold og overgrep. VIP-programmet er utviklet i Sverige og driftes av Eskilstuna kommune. SMISO Hamar Likestillingssenteret har fått rettighetene til å overføre VIP-programmet til Norge. Dette arbeidet startet opp i 2018 og ble delvis finansiert av Kompetansesenter for kriminalitetsforebygging.

VIP-programmet består av 12 moduler som tar opp temaene følelser, grensesetting, vold og overgrep. Hver modul varer i to timer og deltakerne møtes en gang i uken over 12 uker. Modulene er satt sammen av mange praktiske øvelser og små kunnskapsbolker som skal utfordre og styrke kunnskapen hos deltakerne.

I 2018 gjennomførte tre ansatte fra Likestillingssenteret og to ansatte fra SMISO Hamar gruppelederutdanningen med VIP Eskilstuna. Samarbeidspartnerne fra Habiliteringstjenesten ved Sykehuset Innlandet, Hamar kommune, KUN og Senter for likestilling deltok også. I 2018 gjennomførte vi også forankringsmøter og informasjon om VIP til Bufdir, Fylkesmannen i Hedmark, Kompetansesenter for kriminalitetsforebygging og pilotkommunene i TryggEst.

I 2019 skal programmet testes ut med målgruppen ved Stiftelsen Grobunn og tilpasses norske forhold. Seks pilotkommuner har takket ja til å delta i prosjektet og implementering er planlagt i kommunene fra høsten 2019. VIP-programmet gjennomføres så av ansatte i kommunene som har gjennomført instruktørutdanningen for VIP hos Likestillingssenteret og SMISO Hamar.

FOREDRAG, KURS OG ARRANGEMENT

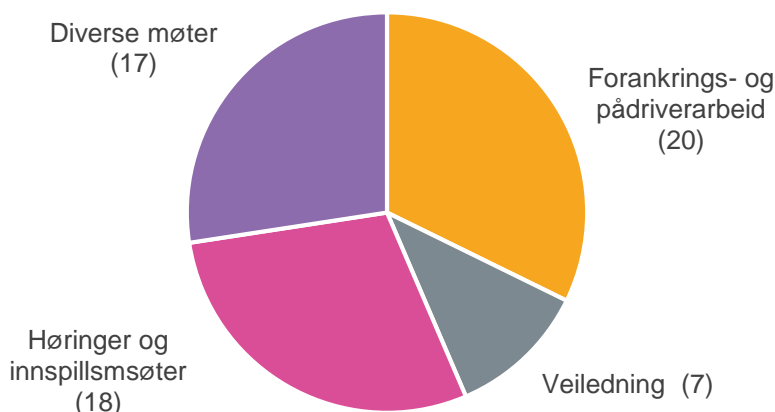
Også innenfor området likeverdige offentlige tjenester tilbyr vi ulike kurs og foredrag, får forespørsler og gjennomfører ulike tiltak.

Dato	Sted	Antall deltakere
6. mars	Trygg i egen seksualitet, foredrag på NFSS årskonferanse	120
28. mai	Trygg i egen seksualitet og VIP, informasjon Bufdir	17
16. august	Holdninger og levekår for lhbt-personer - Hva vet vi og hvor går veien videre? Paneldebatt under Arendalsuka	50
15. september	Appell under Pride Hamar	500
17. oktober	Fagdag om kjønns- og seksualitetsmangfold, Rena	14
9. november	Trygg i egen seksualitet, workshop på Nytfestivalen, Oslo	8
18. november	Appell demonstrasjon ikke rør abortloven, Hamar	300
21. november	Trygg i egen seksualitet, fagdag i Bjugn	32
23. november	Fagdag om kjønns- og seksualitetsmangfold, Fagernes	23

I vårt informasjons- og pådriverarbeid sprer vi kunnskap om likestilling samt bidra til kompetanseheving på likestillingsfeltet. Til sammen har det vært i overkant av 3 600 deltakere på kurs, konferanser, møter og andre arrangementer hvor Likestillingssenteret har presentert et likestillingstema.

I tillegg til de konkrete prosjektene vi har gjennomført, som innebærer mye kompetanseheving og informasjonsarbeid, har vi i løpet av 2018 gjennomført mange forskjellige typer av pådriverarbeid. Hvert år gjennomfører vi flere ulike møter i vårt pådriver- og utviklingsarbeid uten at det er knyttet til enkeltprosjekter. Dette kan være møter med samarbeidspartnere som KUN, Bufdir, Reform, Senter for likestilling, Fylkesmenn, Fylkeskommune, Kommuner, Østlandsforskning med flere, forankringsmøter med politikere, ordførere og ulike instanser, innspillmøter på ulike tema, høringer, veiledningsmøter samt møter for utvikling av nye prosjekter og ideer.

I kakediagrammet nedenfor vises omfang av møtevirksomhet i forbindelse med pådriver- og utviklingsarbeid som ikke er prosjektrettet.

Figur 1: Pådriver og utviklingsarbeid

I vårt pådriverarbeid ligger det også at vi skal drive med utviklingsarbeid. Vi har mange ideer om tiltak og aktiviteter som kunne vært gjennomført, men vi må da også finne finansiering for gjennomføringen. Enkelte mindre tiltak og aktiviteter kan vi gjennomføre med grunntilskuddet og egenfinansiering. For å gjennomføre større prosjekter er det behov for ekstern finansiering. Veien fra en prosjektidé til konkret gjennomføring kan ta lang tid. Vi prøver derfor alltid å tenke langsiktig og se synergien av de ulike prosjektene. Et lite lokalt prosjekt kan omgjøres til et større nasjonalt prosjekt gjennom ny finansiering. En kartlegging kan gi nye perspektiv og synliggjøre kunnskapshull.

Når vi utvikler nye prosjektidéer benytter vi oss ofte av de samme metodene og verktøyene uavhengig av sektor og yrkesgrupper. Når vi formidler likestilling til personer som jobber i skole, helse, teknisk, vareproduksjon, kulturfeltet eller annet gir vi de ansatte anledning til å reflektere over egne holdninger og hvordan fordommer kan sette preg på egen yrkesutøvelse. Som regel er dette forhold de ikke reflekterer over til vanlig, eller har sett betydningen av for egen tjenesteutøvelse.

---

8. MARS

Nå er det femte året på rad at Likestillingssenteret samarbeider med Hamar bibliotek om arrangement på kvinnedagen. I år var det bokbad med Monica Flatabø, forfatter av boka «En sånn jente – dokumentar om voldtekt». Arrangementet hadde 45 besøkende.

Med innlevelse og engasjement formidlet Monica Flatabø en rystende historie om voldtekter i dagens Norge. Hvorfor er det så mange ungdommer som ikke vet hva en voldtekt er? Hvordan snakker vi med sønnene våre om sex? Og hvorfor er voldtekt fremdeles et stort samfunnsproblem i et likestilt og sivilisert land som Norge?

I forkant av arrangementet hadde vi kronikk om tematikken i Gudbrandsdølen Dagingen og Hamar Arbeiderblad og omtale av arrangementet i Hamar Dagblad og Hamar Arbeiderblad.

I tillegg holdt vi en innledning om #Metoo for Hamar SV.

INTERNASJONALT ARBEID

Også i år har vi hatt internasjonalt besøk, og holdt foredrag i utlandet.

Dato	Tema og sted	Antall
9. april	Who is participating? Foredrag til Baltisk samarbeid Hedmark Fylkeskommune	10
4. oktober	Gender Equality and Sexual Harassment, Workshop for EFTA i Brussel	52

SYNLIGHET I MEDIA

Likestillingssenteret har en aktiv informasjons- og pådriverrolle spesielt både lokalt og regionalt. I vår mediestrategi er derfor de regionale mediene sentrale. I 2018 har vi fått 31 ulike medieomtaler. De fleste omhandler aktiviteter vi har, men også intervjuer av og om Likestillingssenteret.

OPPSLAG I MEDIA

Dato	Tema for omtale/intervju	Medieportal
6. mars	Søkelys på voldtekt på Kvinnedagen	Hamar Dagblad
7. mars	Bokbad med Monica Flatabø, HA-tavla	Hamar Arbeiderblad
8. mars	Vil bytte navn på gater for å få flere kvinnegater	Hamar Arbeiderblad
13. mars	Vil bytte navn på gater i Hamar	Hamar Arbeiderblad
15. mars	På vei mot likestilt arbeidsliv	Agder Energi nettside
3. april	Vil snakke om #metoo i videregående skoler	Hamar Arbeiderblad
12. april	Utfordrer ungdomsskoleelever	Vigga
3. mai	Skolebesøk sør-Fron, Full rulle på to hjul	Dølen
7. mai	Sjekket Agder	Hamar Arbeiderblad
11. mai	Med rullestol og bind foran øynene. Inkluderende skolehverdag	Vigga lokalavis Dovre og Lesja
15. juni	Reagerer på VM-maskot: Kvinner er ikkje sveklingar	NRK Sporten
27. juni	Sørlandet vil bli best på likestilling	Finansfokus
28. juli	Likestilling viktig for tilflytting	Gudbrandsdølen Dagingen
19. august	Trodde holdningene til homofile var ille - det er mye verre	Lillesands-posten
22. august	Lever med trusler og dårlig psykisk helse	Fædrelandsvennen
22. august	Hver fjerde skeive kvinne på Sørlandet har forsøkt selvmord	Agderposten
22. august	Livredde for å vise verden hvem vi er	NRK Sørlandet
30. august	Kjøpt fem regnbueflagg	Hamar Dagblad
30. august	Regnbueflagg	Hamar Arbeiderblad
2. september	Tidlig innsats mot kjønnsnormene	Dagsavisen Østfold
14. september	Likestillingssenteret får 400.000 kroner til metoopprosjekt rettet mot russ	Arbeidets rett
15. september		Østlendingen
17. september	Kampen er ikke over - Pride i Hamar	Hamar Dagblad
28. september	Tidlig innsats mot kjønnsnormene	Dagsavisen Østfold
1. oktober	Sofasmtale: Føler du tilhørighet, Ha-tavla	Hamar Arbeiderblad
25. oktober	Mangfold må skapes med nominasjonene, leder	Kommunal rapport
26. oktober	Jeg unner barn og unge å kunne føle seg trygge på egen seksualitet	Østlendingen
28. oktober	Likestillingspris til Likestilt Arbeidsliv	Næringsforeningen Kristiansand
29. oktober	Jobbe i barnehage? Klart vi vil!	Gudbrandsdølen Dagingen
30. oktober	Likestillingssenteret prøver ut ny modell	Hjemmeside KFK
12. november	Skeiv på Sørlandet	Framtida
26. november	Vil holde liv i #Metoo	Hamar Dagblad

KRONIKKER OG LESERINNLEGG

Likestillingssenteret har hatt 13 unike kronikker/leserinlegg som er publisert i 33 ulike utgivelser.

Dato	Tittel på kronikk/leserinlegg og artikler	Avis
6. februar 7. februar 7. februar 8. februar	Snakk om sex i uke 6	Hamar Arbeiderblad Oppland Arbeiderblad Gudbrandsdølen Dagningen Glåmdalen
5. mars	La jentene fly	Oppland Arbeiderblad
7. mars	Prat med ungdommen din om seksualitet og grensesetting!	Gudbrandsdølen Dagningen
8. mars	Om "sånne" jenter	Hamar Arbeiderblad
27. mars	Rosaruss - en god ide?	Eidsvoll Ullensaker Bland
10. april 10. april 10. april	Kvinneuniversitetets mor fyller 90 år i dag Hersketeknikkenes mor fyller 90 år Hersketeknikkenes mor fyller 90 år	Hamar Arbeiderblad Dagbladet Asker og Bærums budstikke
22. juni	Vi danser ikke for moro skyld	Hamar Arbeiderblad
4. september	Seksualitet for alle	Dagsavisen
13. september	Valglista bør speile mangfoldet	Kommunal rapport
24. september	Skadelig heteronorm	Hamar Arbeiderblad
10. oktober	Sosiale medier – roten til alt ondt?	VG
23. oktober 23. oktober	Hun endret Norge Katti Anker Møller fra Hamar endret Norge	Dagbladet Hamar Arbeiderblad
1. november 2. november 2. november 4. november 5. november 5. november 6. november 7. november	Speiles mangfoldet i din kommune? Speil, speil på veggen der - blir mangfoldet speila på lista her? Ikke la prosessen gå på autopilot Ingen nominasjon på autopilot På tide å ta viktige grep Speil, speil på veggen der - blir mangfoldet speila her?	Hamar Arbeiderblad Lofotenposten Vestby avis Avisa Nordland Bergensavisen Oppland Arbeiderblad Namdalsavisa Avisa Hadeland
7. november 8. november 10. november 11. november 13. november 13. november 15. november 21. november	Blir mangfoldet speilet? Valg – er mangfoldet speila i din kommune? Speil, speil på veggen der - blir mangfoldet speila her? Ikke la nominasjonen gå på autopilot! Speil, speil på veggen der – blir mangfoldet speila her?	Finnmark Dagblad Stavanger Aftenblad Drammens Tidene Romerikes blad Tidens krav Tønsberg blad Akershus Amtstidene Åsane Tidende

TV OG RADIO

Dato	Tema for intervju	Medieportal
25. april	Nulltoleranse for seksuell trakassering i politikken	Østnytt
26. april	Ungdomsskoleelever får teste rullestol	NRK Hedmark og Oppland
22. august	Levekår for LHBT-personer	NRK Sørlandet

DELTAKELSE PÅ KURS OG KONFERANSER

Likestillingssenteret skal til enhver tid ha oppdatert kunnskap om hvordan likestilling kan integreres på alle samfunnets områder. De ansatte skal ha spisskompetanse på definerte fagområder, ivareta rollen som regional utviklingsaktør og delta i internasjonalt samarbeid.

Senteret er et bindeledd mellom forskning og praksis. Vi må derfor ha kompetanse om forskning, samt hvordan likestilling kan implementeres i hverdagspraksisen til hver enkelt ansatt. Kontinuerlig vedlikehold og utvikling av egen kompetanse blir derfor viktig, samt å utvikle og bygge vårt faglige nettverk. I den forbindelse deltar vi på ulike arenaer.

I 2018 har vi fortsatt prioritert å heve vår kompetanse innenfor vold i nære relasjoner, seksuelle overgrep, seksualitet samt om mennesker med utviklingshemming.

Vi har deltatt på i alt 21 ulike kurs, konferanser og markeringer.

I tillegg har Likestillingssenteret gjennomført internseminar og planleggingsdager. I år deltok Likestillingssenteret på Arendalsuka for første gang. Alle ansatte deltok. Vi var blant annet medarrangør på: Seksuell trakassering i arbeidslivet, og hadde et eget arrangement: Hvordan har du det egentlig? Sofasamtale om levekår for skeive.

ANNEN FORMIDLING

Likestillingssenteret utgir et nyhetsbrev med informasjon om våre aktiviteter. I 2018 sendte vi ut 11 nyhetsbrev og har en oppdatert hjemmeside. Vi er aktive på Facebook og har om lag 1300 følgere.

I 2018 opprettet vi en Instagram-profil og publiserte en adventskalender på Instagram og Facebook med juleønsker fra ulike personer og organisasjoner.

I løpet av 2018 har vi utarbeidet 9 LS Info-brosjyrer:

NR	NAVN	TEMAOMRÅDE	Type info
LS Info 1/2018	Med blikk for likestilling. Kortversjon årsmelding 2017	Virksomheten	Informasjon
LS Info 2/2018	Bevisste utdanningsvalg	Barn og unge	Kurstilbud
LS Info 3/2018	Barrierefrie utdanningsvalg	Barn og unge	Kurstilbud
LS Info 4/2018	Trygg i eget uttrykk	Barn og unge	Kurstilbud
LS Info 5/2018	Trygg i egen seksualitet	LOFT	Kurstilbud
LS Info 6/2018	Trygge voksne - trygge barn	Barn og unge	Invitasjon
LS Info 7/2018	Les for meg - snakk med meg	Barn og unge	Invitasjon
LS Info 8/2018	VIP (Viktig Interessant Person)	LOFT	Informasjon
LS Info 9/2018	Prosjektportefølje 2018	Virksomheten	Informasjon

ANSATTE

I løpet av 2018 har Likestillingssenteret hatt 7 ansatte hvorav alle er kvinner. I alt er det gjennomført 5,6 årsverk. En ansatt i permisjon sluttet og en gikk over i 50% stilling på grunn av flytting til Trondheim. Det ble ansatt to nye personer i engasjementstillinger. To av de ansatte har 80 % stilling, de øvrige 100%. Ca. 0,8 årsverk går til administrasjon og ledelse. Ansatte i 2018 har vært:

- Annette Solberg, rådgiver
- Carina Carlsen, rådgiver (ansatt 3.september 2018)
- Elin Kjeldstadli Hatlestad, seniorrådgiver (permisjon fram til 1. september, så sluttet)
- Frøydis Sund, seniorrådgiver
- Gjertrud Røe Hammeren, rådgiver (50% stilling fra 1.oktober.2018)
- Goro Ree-Lindstad, direktør
- Nina Johannesen, seniorrådgiver
- Victoria Øverby Steinland, rådgiver (ansatt 3. april 2018)

Ansatte per. 31.12.2018:

Direktør
Goro Ree-
Lindstad

Seniorrådgiver
Nina
Johannesen

Seniorrådgiver
Frøydis Sund

Rådgiver
Annette Solberg

Rådgiver
Gjertrud Røe
Hammeren

Rådgiver.
Victoria Ø.
Steinland

Rådgiver
Carina E.
Carlsen

RÅDETS SAMMENSETNING OG AKTIVITET

Medlemmer: Ketil Kjenseth, Bente Ovèdie Skogvang, Hilde Ekeberg, Ingvar Midthun og Hans Seierstad.

Rådets medlemmer rekrutteres fra politisk virksomhet, relevante fagmiljøer, private og offentlige organisasjoner, samt tidligere styremedlemmer eller andre med kjennskap til stiftelsens virksomhet.

Rådet kommer med innspill til videre arbeid og strategi, velger nye styremedlemmer og fastsetter styrets godtgjørelse.

STYRETS SAMMENSETNING OG AKTIVITET

Styremedlemmer: Anne-Lise Bakken (leder), Christel Ingeborg G. Meyer (nestleder), Anne Mette Øvrum, Tonje Lauritzen, Jens Olai Jenssen, Magnus Sempler Holte og Annette Solberg (valgt av de ansatte).

Varamedlemmer: Miguel da Luz, Silje Naustvik, Nina Ree-Lindstad og Gjertrud Røe Hammeren (valgt av de ansatte), hvor Frøydis Sund erstattet Gjertrud Røe Hammeren.

Styrets medlemmer rekrutteres fra relevante fagområder i privat- og offentlig virksomhet, politikk, styrearbeid og forretningsdrift.

I løpet av 2018 er det avholdt fire styremøter og behandlet 28 saker. Ved siden av ordinære styresaker har styret blant annet støttet opprettelsen av Stiftelsen Stensveen Ressurscenter hvor Likestillingssenteret er en av stifterne, samt besluttet å flytte til nye og mer hensiktsmessige lokaler.

STYRETS ÅRSRAPPORT

Likestillingssenterets visjon er **LIKE MULIGHETER FOR ALLE**. Vårt formål er å fremme likestilling og motvirke diskriminering på grunnlag av kjønn, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, funksjonsevne, seksuell orientering, alder, etnisitet og religion.

Likestillingssenteret har sitt nedslagsfelt lokalt og regionalt, men arbeider også på nasjonalt og internasjonalt plan. Senteret arbeider med utviklingsprosjekter, analyser, forskning og utredninger (FoU) og tilbyr eller deltar på kurs og konferanser. Det drives et utstrakt opplysnings- og informasjonsarbeid.

I løpet av 2018 er det avholdt fire styremøter og behandlet 28 saker. Ved siden av ordinære styresaker har styret blant annet støttet opprettelsen av Stiftelsen Stensveen Ressurssenter hvor Likestillingssenteret er en av stifterne, samt besluttet å flytte til nye og mer hensiktsmessige lokaler.

ØKONOMISK UTVIKLING OG RESULTAT

Beløp i mill. kroner	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Omsetning	6,9	8,9	7,4	5,9	6,3	7,0	7,4
Årsresultat	-1,1	0,1	0,8	-0,3	0,68	0,5	0,7
Likviditets-beholdning	4,3	4,1	5,1	4,6	5,5	5,5	6,6
Totalkapitalen, sum eiendeler	4,9	4,6	5,6	4,9	5,6	6,0	6,9
Egenkapital	3,4	3,5	4,3	4,0	4,6	5,1	5,9

Senteret er avhengig av grunntilskudd fra staten, og omsetningen påvirkes av inntjening på prosjekter. Stortinget bevilget i 2018 et grunntilskudd på 4,2 mill. med tildelingsbrev fra Barne- ungdoms- og familiedirektoratet. Resten av omsetningen består av prosjektfinansiering og oppdrag, i hovedsak fra Hedmark og Oppland fylkeskommune, Helsedirektoratet, Bufdir, og Justis- og beredskapsdepartementet. Grunntilskuddet utgjør 57 % av inntektene.

Av brutto omsetning går en andel til samarbeidspartnere på ulike prosjekter. I 2018 utgjorde dette 660 000,- mot 738 000 i fjor.

ØKONOMISK RISIKO

Stiftelsen har en solid egenkapital og god likviditet som bl.a. benyttes til å forskuttere prosjekter der midlene utbetales etter gjennomført arbeid. Senterets største risiko er hvis prosjektinntektene bortfaller. Ved årets start vet vi sjelden om prosjektene det søkes tilskudd for

vil bli innvilget eller ikke. Årets overskudd på kr. 715 074 må sees i sammenheng med at vi fikk innvilget ca halvparten av prosjektsøknadsbeløpet. Vi søkte totalt om 7 mil og fikk innvilget 3,4. Utfordringen med usikkerhet rundt prosjektinntekter innebærer en forsiktighet med nyansettelser ved fratreden. Også i år har det vært vakante stillinger.

Styret mener at årsregnskapet gir et rettviseende bilde av stiftelsens resultat, likviditet, stilling og utvikling.

FORTSATT DRIFT

Styret mener at forutsetningene for fortsatt drift er til stede ved avleggelsen av årsberetning m/ regnskap 2018. Likestillingssenteret har utviklet en god faglig plattform med høy kompetanse blant de ansatte.

ARBEIDSMILJØET

Styret vurderer arbeidsmiljøet som svært godt hvor de ansatte står på og jobber godt også i hektiske perioder. Sykefraværet utgjorde 4,5 % i 2018, en øking fra foregående år. Legemeldt sykefravær utgjorde 2,9 % av fraværet.

Likestillingssenteret forholder seg til IA-reglementet, og det er ikke rapportert om skader eller ulykker på arbeidsplassen i løpet av året.

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Sykefravær	2,2%	1,7%	10,8%	6,9%	2,3%	2,9%	4,5 %

YTRE MILJØ

Virksomheten er av en slik art at den påvirker det ytre miljø i liten grad. Stiftelsen sorterer søppel etter anvisning fra utleier, og bruker kollektive reisemuligheter der dette er mulig og hensiktsmessig.

LIKESTILLING

Antall	2015		2016		2017		2018	
	Kv.	Menn	Kv.	Menn	Kv.	Menn	Kv.	Menn
Ansatte	8	1	6	2	6	1	7	0
Styre	5	2	6	1	5	2	5	2
Råd	3	2	3	2	3	2	2	3
Valgkomité	3	0	3	0	2	1	2	1

Likestillingssenteret ønsker å være en mangfoldig og attraktiv arbeidsplass. Dette legges til grunn ved utlysning av nye stillinger med mål om å styrke kjønnsbalansen. I 2018 var det 7 ansatte, bare kvinner. Likelønnsprinsippet følges, og utgangspunktet er å tilby fulle stillinger til alle. De som jobber redusert, har selv bedt om dette. Gjennomsnittsalderen ved årsskiftet var 40 år, mot 45 år forrige år.

Styret takker de ansatte og direktøren for en solid innsats i 2018, og vil særlig berømme arbeidet med å øke egeninntjeningen ved å få på plass nye prosjekter. Styret vil også fremheve det gode samarbeidet mellom administrasjonen og styret som vi ønsker skal fortsette kommende år.

Hamar 28. februar 2019

Anne-Lise Bakken
Styrets leder

Christel I. G. Meyer
Nestleder

Magnus Sempler Holte
Styremedlem

Anne-Mette Øvrum
Styremedlem

Jens Olav Jenssen
Styremedlem

Tonje Lauritzen
Styremedlem

Annette Solberg
Styremedlem

